

Interjú Dénesné Szak Andrea gyakorló pedagógussal

Számunk tanulmányai a digitális technológia alkalmazásáról szólnak a mai iskola-rendszerben. A Valóság rovat – ehhez kapcsolódóan – a gyakorlati tapasztalatok megosztását elősegítvén egy gyakorló pedagógussal és egy gimnáziumi igazgatóval készült beszélgetést közöl, bemutatva az IKT-eszközök nyújtotta lehetőségeket és buktatókat.

Educatio (a továbbiakban E): Kérem, mutakozzon be röviden az olvasóinknak.

Dénesné Szak Andrea (a továbbiakban DSzA): Dénesné Szak Andreának hívnak, magyar, német és könyvtár szakos tanár vagyok a kaposmérői Hunyadi János Általános Iskolában. 24. éve vagyok a tanári pályán, amely alatt számos projektben vettem részt. 2015-ben és 2016-ban is megkaptam a Digitális Pedagógus Díjat, valamint egymást követően kétszer is első díjat nyertem a Barankovics Alapítvány „Így tanítom” pályázatán.

E: A 21. század pedagógusaival szemben egyre erősebb elvárás, hogy használjanak interaktív eszközöket, webes alkalmazásokat a tanórákon. Évről évre jelennek meg újabb és újabb digitális eszközök. Miként tud egy pedagógus napjainkban lépést tartani ezzel a felgyorsult technológiai fejlődéssel?

DSzA: Tapasztalatom szerint háromféle pedagógus létezik. Az első csoportba tartoznak azok, akik már az idősebb generációhoz sorolhatók. Ők nem ebben a digitalizált világban nőttek fel, és azt gondolják, hogy nem tudnak már ezzel a fejlődéssel lépést tartani. Idegen számukra a sok-sok kutyü világa, és egy kicsit el is zárkóznak ezektől. A másik csoportba sorolhatók a fiatal generáció tagjai, akik számára természetes a digitális közeg. Folyamatosan követik a legújabb változásokat, alkalmazzák a megismert új technikákat, és megosztják a tapasztalataikat. A harmadik csoportba sorolnám azokat a kollégákat, beleértve jómagamat is, akik idejük függvényében próbálják követni az új trendeket, motiváltak az IKT-eszközök használatára a tanítási és tanulási folyamatban. Ők azok, akik a kínáló lehetőségek szerint adaptálnak „jó gyakorlatokat”, vagy kísérleteznek saját ötletekkel. Számomra az „arany középút” azt jelenti, amikor a hagyományos és az új digitális módszereket együttesen, egymást erősítve alkalmazom. – Szerintem szükségszerű, hogy pedagógusként kövessük ezeket a változásokat. Akár a tanügyi ellenőrzéseken vagy a pedagógusminősítő vizsgákon is elvárt elem, hogy IKT-eszközöket alkalmazzunk. Azonban az is tény, hogy iskolánként eltérő lehetőségek vannak. A digitális módszerek alkalma-

zásához elengedhetetlen egy jó számítógéppark vagy megfelelő számú okostelefon és egy széles sávú internet. Táblagépek sem állnak minden iskola rendelkezésére.

E: Elsősorban mire szolgálnak ezek az eszközök? Melyik IKT-eszközt használják rendszeresen a tanórán, melyiket mondjuk csak projekthéten, vagy van-e olyan esetleg, amelyiket soha, bár az iskola beszerezte őket?

DSzA: Azt gondolom, hogy iskolánk kivételes helyzetben van: egyrészt mert nagyon jó az informatika szaktanterem felszereltsége, másrészt rendelkezünk 16 darab, tanórákon használható mobil lappal. Én magam rendszeresen, napi szinten használom ezeket az eszközöket a tanóráimon az interaktív táblával kiegészítve. Alkalom adtán a diákok okostelefonjaikat is használhatják egy-egy feladatmegoldáshoz.

E: Az iskolájában hány olyan tanár van igazán arra felkészülve, hogy bármelyik óráját IKT-eszközökkel színesítse? És ha nincsenek felkészítve, akkor az mit jelent? Hiányzik esetleg a kellő ismeret, a motiváció, vagy a gyakorlati tapasztalat?

DSzA: A mi tanári közösségünk is változó képet mutat. Vannak az IKT-eszközök használata tekintetében motivált kollégák, akik szívesen használnak digitális eszközöket és alkalmazásokat, míg mások a hagyományos módszer szerint tanítanak. Problémának látom, hogy hiányzik a kellő ismeret a gyorsan változó digitális eszközök és módszerek produktív használatához. Egy tanfolyam elvégzése még nem ad élethosszig tartó módszertani eszköztárat, szükség lenne a folyamatos képzésre. Erre sajnos nagyon kevés lehetőség van. Akad néhány online módon végezhető tanfolyam, ami egy-egy új eszköz vagy módszer elsajátításában segíthet. Vallom, hogy egy-egy ilyen tanfolyam elvégzése még nem ad kellő rutint az új módszerek használatában, ehhez kellene egy-egy szakmai közösség, akik a tapasztalataikat megosztanák a többiekkel. A gyakorlati megvalósításokból, a problémamegoldásokból rengeteget lehet egymástól tanulni. Néhány Facebook tanári csoport elég jól működik már, talán ezen az úton lehetne tovább haladni.

E: Okoz-e az feszültséget a tanárok között, hogy digitális kompetenciájuk terén feltehetően nagyobb különbségek vannak? Hogyan tudják egymást segíteni? Ez a segítségnyújtás iskolai szinten megoldott, vagy esetleg iskolán kívüli segítséget jelent?

DSzA: Szerintem olyan értelemben feszültséget nem okoz, amire Ön gondol. Aki nem annyira igényli ezt a fajta technikát, az nem is hiányolja. Vannak viszont olyan idősebb kollégák, akik szükségét érzik annak, hogy megismerkedjenek új digitális módszerekkel. Az igazgató úr felkérésére a tantestület számára tartottam egy előadást, amelyben bemutatam azokat az IKT-eszközöket és -alkalmazásokat, amelyek jól beváltak a tanítási gyakorlatom során, és a diákok is szívesen dolgoztak vele. Az alsós munkaközösség kérésére tanév végén tartottam egy gyakorlatorientált workshopot, ahol az elméletben megszerzett tudást gyakorlatban is kipróbálhatták. Téma volt a Learningapps, Tankockák nevű alkalmazás feladatkészítő rendszerének a megismerése és kipróbálása. Szeretném rendszeresen az érdeklődő kollégák körében megosztani a saját tapasztalataimat. Fontosnak tartom a belülről szervezett, egymástól tanulás lehetőségét is.

E: Ha egy kicsit nagyobb közösségben gondolkodunk, a nemzetközi pedagógiai gyakorlatban, digitális kompetencia modellekben is megjelenik az elvárás, hogy a pedagógusok legyenek tagjai legalább egy online szakmai közösségnek, hozzanak létre elektronikus szakmai portfóliót,

osszák meg szakmai tudásukat, tapasztalataikat. A pedagógusok körében mennyire elterjedt a blogolás, a digitális tudás megosztása? Ön például még milyen formában osztja meg tapasztalatait a kollégáival?

DSzA: Magyarországon nem annyira elterjedt még a blogolás a pedagógusok körében, bár egyre több jó példát látok magam is. A fiatalabb generáció nyitottabb erre, ők szívesebben osztják meg a tapasztalataikat és a munkáikat ilyen módon. Rengeteg szakmai Facebook-közösség létezik, én is több csoportnak vagyok a tagja. A teljesség igénye nélkül mondanék egy párat: Gamification, Online tanári szoba, Online magyar tanár, a Joker kutatócsoport, Online oktatók közössége, a Storyline csoport, Redmenta tesztelői csoport, Web 2-es, Digitális eszközök és a Tankocka csoport. Nagyon hasznosak ezek a közösségek, rengeteg ötletet, kipróbált módszert és anyagot osztanak meg a kollégák egymással. Több esetben tapasztaltam, hogyha valakinek segítségre van szüksége, vagy kérdése van, nagyon hamar érkezik a segítség. Egyfajta szolidaritást is képviselnek az ezekben a csoportba tartozó pedagógusok. – Szabadidőm függvényében figyelem ezeket a tanári csoportokat, ötleteket merítek mások anyagaiból, vagy én magam is megosztom egy-egy jónak ítélt tanítási anyagomat. – Nagyon jó érzés, hogy a pedagógusok ezekben a közösségekben nem maguknak gyűjtik a módszertani anyagaikat és ötleteiket, hanem megosztják másokkal is. Több kollégának egy-egy adaptáció hozza meg a kedvét és a bátorságát ahhoz, hogy önálló kísérletezésbe kezdjen. – Mindenképpen kiemelném a Módszertani Tudástárat, amelyben a Tempus Közalapítvány mentorálása alatt összegyűjtötték a gyakorló pedagógusok módszertani ötleteiket. Kidolgozott óravázlatok, módszertani segédanyagok segítik azokat a pedagógusokat, akik szeretnének új módszerekkel és digitális eszközökkel megismerkedni. – Az utóbbi években megnőtt a digitális oktatási módszerekről szóló konferenciák száma. Sajnos ezek egy része Budapesten vagy az ország tőlünk távol eső nagyvárosában került megrendezésre, így nem igazán volt rá lehetőség, hogy ezeken részt vegyek. Kivéve a Digitális Pedagógus Konferenciát, amelynek díjazottjaként már másodszer volt szerencsém meghallgatni számos kiváló és motivált kolléga pedagógiai projektjét. – Én a tantestületen belül az érdeklődő kollégáknak igyekszem segíteni a digitális módszerek elsajátítását. Áprilisban pedig a budaörsi Pedagógia Napra kaptam felkérést, hogy mutassam be a legutolsó nyertes „Ki vagyok a végén?” című projektkísérletemet.

E: Az említett jó gyakorlatok, megvalósított projektek közül melyik az, amire a leginkább büszke? Röviden bemutatná ezt nekünk?

DSzA: Az én projektjeimnek az a különlegessége, hogy általában nem egy adott órához kapcsolódnak, hanem mindig valami kreatív, időszerű, általam kitalált téma köré szerveződnek. Az utolsó projekttem a „Ki vagyok a végén?” címet kapta. Azért vagyok rá nagyon büszke, mert egy olyan kísérletet próbáltam megvalósítani, amiről szintén egy továbbképzés kapcsán hallottam: a tükrözött vagy fordított osztálytermi projekt modelljét. A projektet a kimenő 8. osztállyal valósítottam meg. Céлом volt, hogy a diákok megélik a kooperatív munka örömeit, megtanuljanak gyorsan és hatékonyan dolgozni IKT-eszközökkel, s mindeközben jobban megismerjék önmagukat és társaikat. Olyan költő személyiségekkel foglalkoztunk 8. osztályban, mint pl. Ady Endre, József Attila, Radnóti Miklós, akiknek az életük tele volt kérdésekkel. Ezek a költők is keresték önmagukat, és azt gondolom, hogy a kamasz gyerek is folyamatosan keresi önmagát. Az egész projekt a 21. századhoz híven virtuális jellegű volt. Felosztottam a projektmunkát

hat nagy találkozásra. Ami újszerűsége volt ennek a projektnek az az, hogy a gyerekek pénteken kaptak egy kódot, amivel beléphettek egy virtuális tanterembe a hétvégén. Ez volt az első, ún. „nulladik típusú” találkozás. Ekkor gyűjthettek a tanulók információkat a projekt felépítéséről, a hét során használt digitális eszközökről és alkalmazásokról. A projektet a Digitális Témahét keretében valósítottuk meg. A hét során a gyerekeket kis csoportokra osztottam, és ezek a kiscsoportok négy különböző tanteremben dolgoztak egymástól elszeparálva. Én magam nem voltam jelen a tanórákon. Tehát attól volt ez a projekt újszerű és izgalmas, hogy a négy csoport ugyanazon a projekten dolgozott, ugyanazzal a feladatsorral egy virtuális tanterem „falai” között, külön térben, külön csoportban. A megoldásaikat a OneNote felületen kellett prezentálniuk. Tulajdonképpen a négy nagy találkozás, ami a gyerekeknek a foglalkozásait jelentette, négy sorskérdés köré csoportosult. Az első témája volt az *Én és énke* küzdelme Karinthy után szabadon. A második találkozás az *Álarc* címet viselte. Itt igazából a Facebook rejtelméről, illetve a veszélyeiről szólt a foglalkozás. A gyerekeknek egy-egy videó kapcsán kellett megosztaniuk a véleményüket, hogy hány olyan ember létezik, aki álarc mögé bújik például egy Facebook-profilban és hogyan posztol, illetve a posztolás és a netikett volt a központi téma. A harmadik találkozás a Z generációról szólt, mert azt gondolom, hogy ezt az elnevezést ők rengeteget hallják, de igazából nem is tudják, hogy mit takar a különböző generációk elnevezése. A negyedik találkozás pedig a *Sors-kérdések* címet kapta. Ezen a foglalkozáson a gyerekeknek azon kellett elgondolkodniuk, hogy milyen veszélyek fenyegetik őket, hogy egyáltalában mi lehet egy 14 éves kamasz életének az értelme. Ha az életünket veszély fenyegetné, akkor mit lenne érdemes megmenteni. Az utolsó előtti találkozás során a gyerekek összegezték az eddigi munkáikat, a legutolsó foglalkozáson találkoztak valójában először a csoportok egymással a hét folyamán. Végigéltük az egész projektfolyamatot, mindenki bemutatta a saját produktumait és értékelt a saját csoportjának és a társainak a tevékenységét. Nagyon pozitív visszajelzések érkeztek. Egyrészt a feldolgozott témák érintették meg nagyon a diákokat, másrészt az új munkaforma volt számukra érdekes.

E: 2017-ben ismét lesz Digitális témahét, amikor a pedagógusok különböző digitális projekteket valósítanak meg, amelyek során a digitális kompetenciafejlesztés kerül előtérbe. Ha vannak már tervei erre az alkalomra, megosztaná ezeket velünk?

DSzA: Nemrég fejeztem be egy online képzést a Digitális Történetmesélés témakörében. Ezen a tanfolyamon szerzett ismereteimet szeretném kipróbálni a diákjaimmal a Digitális témahéten. Szeretném, ha minden általam tanított diák részese lehetne valamilyen módon ezen a héten egy-egy digitális téma feldolgozásának. Ezzel is szeretném őket motiváltabbá tenni az újszerű IKT-módszerek és -alkalmazások iránt.

E: Mennyi idő, illetve munkaráfordítás egy ilyen projektre való felkészülés? Milyen kapcsolatban van ez a mindennappal?

DSzA: Órában nem tudnám meghatározni, nagyjából egy aktív hétre van szükség a téma kitalálásától kezdve a módszertani kidolgozásig. Rengeteget kell ötletelni, mert az én projektjeim nagyrészt kreativitásból táplálkoznak, tehát nem egy meghatározott műhöz kapcsolódnak. Nekem az például hihetetlen nagy segítség volt, hogy a Digitális témahéten folyamatosan újabb és újabb ötletek jelentek meg a platformfelületen. Ezek közül néhányat én is kipróbáltam és beépítettem a saját projektembe.

E: Mit tanácsol azoknak a pedagógusoknak, akik most kezdenek elmerülni az IKT-eszközök, digitális módszerek tanórai alkalmazásában? Mik az első lépések, amiket meg kell tenni? Hol tudnak tájékozódni a témában?

DSzA: Tanácsom, hogy mindig kis lépésekben kell építkezni, csak egy-egy feladatot vagy az órának csak egy részét kell digitálisan megoldani. Aztán az ember már projektekben is gondolkodhat. Amikor végigtervezek négy-öt órát egy adott témában IKT-eszközökkel, az már egy nagyon komoly lépés és komoly feladat. Emellett nagyon hasznos, ha valaki egy online tanárközösségnek is a tagja lesz, mert ott hasonló sorsú, hasonló szakos pedagógusoktól rengeteget lehet kérdezni, és tőlük ötleteket meríteni. Illetve azt gondolom, hogy a Digitális Módszertárban fellelhető kész projektötletek adaptálása nagyon jó kiindulás lehet az IKT-eszközök használata terén még tapasztalattal nem rendelkező pedagógusok számára. – Ha az ember mások által kitapasztalt, kipróbált ötleteket használ fel először, akkor nagyon nem lehet mellé nyúlni, és sikerélményhez is lehet jutni. Ami számomra nagyon pozitív és fontos, hogy valóban sok energiát emészt fel ez a munka, de ez által létrehozunk egy feladatbankot, egy saját ötlettárat, amit szabadon felhasználhatunk, átdolgozhatunk a mindenkori tanulócsoporthoz igényihez igazodva.

E: Ha tanácsot adhatna az oktatásirányítók számára mint a digitális pedagógia, a digitális technológiák iránt nyitott, tapasztalt tanár, akkor mit tanácsolna, mire érdemes figyelmet, esetleg több erőforrást fordítani?

DSzA: Én azt gondolom, hogy az esélyegyenlőség mindenképp nagyon fontos dolog lenne. Ezalatt azt értem, hogy a régebb óta a pedagógus pályán lévő kollégák számára lehetőséget kellene adni a folyamatos továbbképzésre, és szakmai és módszertani megújulásra. Helyi, kihelyezett, akár tantestületek számára létrehozott folyamatos képzéseket tudnék elképzelni, illetve egymás „Jó gyakorlatait” kellene megismerniük az iskoláknak, esetleg adaptálniuk. A Digitális Témahét bevezetése nagyon jó ötlet volt. Egyre több iskola vesz részt ebben a megmozdulásban. Szükség lenne a projektoktatás népszerűsítésére, ahol több kollégának is lehetősége lenne konstruktívan együtt dolgozni. – A másik fontos eleme az esélyegyenlőségnek az iskolák IKT-eszközökkel való felszereltsége. Jó lenne, ha mindenhol rendelkezésre állnának a szükséges digitális oktatási eszközök: laptopok, tabletek, széles sávú internet és interaktív táblák. Ha ezeknek a technikai eszközöknek a produktív használatára felkészítik a pedagógusokat, akkor lehet igazán eredményesen a digitális kompetenciákkal kiegészítve hatékonyan oktatni.

E: Nagyon szépen köszönöm, hogy a rendelkezésünkre állt. Sok sikert kívánok még a továbbiakhoz, meg kitartást ehhez a munkához, amit elkezdett!

DSzA: Köszönöm szépen én is.

*Az interjút Rausch Attila készítette.
E-mail: rausch.attila@ppk.elte.hu*

Interjú Lázár Tiborral, a Szent István Gimnázium igazgatójával

Educatio (a továbbiakban E): Kérem, mutatkozzon be olvasóinknak, és mondja el, hogy intézményvezetői pozíciója mellett milyen más tisztségeket tölt be!

Lázár Tibor (a továbbiakban LT): Lázár Tibornak hívnak. 14 éve vagyok a Szent István Gimnázium igazgatója. Mellette szaktanácsadóként, történelemből szakértőként is tevékenykedem, ami a minősítések és a tanfelügyelet kapcsán komoly plusz terhet ró rám. A zuglói közoktatási intézmények vezetőségi tagja vagyok, valamint részt veszek az ÉGIG-ben, az Élénjáró Gimnáziumok Igazgatóinak Grémiumában.

E: A szám témája a digitális technológia és az oktatás kapcsolata. Kíváncsiak lennénk, hogy mennyire hatja át az IKT és a digitális forradalom az iskola mindennapjait. Kezdjük talán az eszközparkkal: mennyire felszerelt IKT-eszközökkel a Szent István Gimnázium?

LT: Sajnos sokkal rosszabban, mint azt egy külső szemlélő gondolná. Az elmúlt évek forráshiánya egy állami vagy önkormányzati működésű iskolánál nem tette lehetővé, hogy ilyen fejlesztések beinduljanak, márpedig egy elveszett év exponenciálisan akár többéves elmaradást jelenthet a közoktatásban. Természetesen vannak eszközeink, van három gépteremünk, a három gépteremből az egyikben tavaly decemberben a teljes eszközparkot kicseréltük. Van négy interaktív táblánk, ebből kettőt pályázaton nyertünk, egyet az alapítvány vásárolt, a negyediket annak idején még a normatívából finanszíroztuk. Majdnem minden nagy teremben van projektorunk. Jó az iskolai hálózatunk, gyakorlatilag most már négy vagy öt éve minden teremben van internetünk. A vezetékes hálózatunk széles sávú, nagyon régóta használt UPC-kábellel. Emellett kiépítettünk egy wifi hálózatot is. A wifi hálózatunk fejlesztése, felújítása az aktuális feladat. Ehhez a kapcsolati tőkénket, vagyis a szülők segítségét használtuk fel: a Nokia-székház átalakítása során hozzájuthattunk leselejtezett, de még jó minőségű eszközökhöz. A legnagyobb baj, hogy az eszközparkunk elöregedett, a számítógépek többsége hat-nyolc- vagy több mint tízéves, ami azért egy számítógépnél nagy kor. Egyre több ugyanakkor a laptopunk, melyeket a munkaközösségek a napi munkájukban használnak, de a vágyam, hogy minden pedagógusnak legyen egy iskolai laptopja, még mindig nem valósult meg.

E: A finanszírozásban az állami támogatások mekkora részt tesznek ki? Milyen egyéb forrásokra tudnak támaszkodni?

LT: 2013 előtt volt egy normatíva, ami a diáklétszám után, éves szinten olyan másfél-két millió forintot jelentett. Ebből kisebb-nagyobb beszerzéseket tudtunk finanszírozni. Tavaly decemberben beindult valami, mivel 6-7 millió forintért kaptunk eszközöket, ezek elsősorban PC-k, laptopok és projektorok voltak. Az állami forrás mellett elsősorban a pályázatokból lehetne forrásokhoz jutni, de ebből az elmúlt időszakban mi nem részesülhettünk, mint közép-magyarországi régióhoz tartozó intézmény. Közvetetten,

TÁMOP-os projektek keretében tudtunk vásárolni eszközöket. Így szereztünk be pl. interaktív táblát vagy projektort, egy-két laptopot. A harmadik forrás, az alapítvány folyamatosan támogatja a beszerzéseket.

E: Mennyire hatja át a digitális technológia az iskola hétköznapjait?

LT: Azt gondolom, hogy sajnos még kevésbé. Egy olyan generáció jön be az iskolánkba, akik már úgy születtek, hogy egyik kezükben okostelefon, a másikban tablet volt, közben pedig ment a számítógép előttük. Nagyon mások ezek a gyerekek, mint a korábbi generációk voltak. Hozzájuk képest mi „digitális analfabéták” vagyunk, míg ők a „digitális bennszülöttek” kategóriájába tartoznak. A mi generációnk egyrészt nem is mindig érti a fiatalabbakat, másrészt le vagyunk maradva tőlük, és mindehhez jön még, hogy a tantestület egy előregedő tantestület, és bármennyire is próbál minden kolléga (pl. az e-napló kapcsán) valamilyen szinten kapcsolatba lépni ezzel az új, digitális világgal, ez nem ugyanaz, mint a Z generáció tudása.

E: A nagymértékű beruházások ellenére sok olyan véleményt lehet hallani, hogy az ilyen „forradalmasításnak” nincs igazán veleje, mindenki gyors eredményt akar látni, de valahogy a beruházástól az eredményig jutó ívnek a közepe hiányzik.

LT: Ez abszolút így van. Nem is olyan régen mondtam a tantestületünknek, hogy jövőre a tanítás nélküli munkanapokon nem „szabadságon” lesznek, hanem képzéseken. Nagyon nagy szükségünk van a továbbképzésre, mert hiába kap az ember a kezébe egy csodakütyüt, ha nem tudja használni az oktatásban. Olyan képzésekre van szükség, ami gyakorlati, aminek a pedagógus látja a mindennapi hasznát. Voltak a múltban is ilyen képzések. Az egyik kollégánk két évvel ezelőtt az interaktív tábla használatáról és a Prezi alkalmazásáról tartott nagyon jó képzést, amin a tantestület egyharmada vett részt. Valamilyen, az IKT-eszközhasználattal összefüggő képzésen szinte minden kollégánk részt vett, különösen, amikor volt még képzési támogatás, amit igénybe vehettünk.

E: Mennyire várható el a jelen helyzetben, hogy önfejlesztéssel foglalkozzanak a pedagógusok?

LT: Addig, amíg nincs központi továbbképzési támogatás, ami alatt nemcsak a pénzt értem, hanem a képzési kötelezettséget is, addig nagyon nehezen fog ez menni. Különösen az idősebb kollégákkal kapcsolatban vagyok szkeptikus. Külső nyomás nélkül nem várható el önfejlesztés. Persze az önfejlesztés akkor hasznos igazán, ha az ember belülről motivált, de a pedagógus társadalom ehhez most túlságosan is kimerült. Heti 26 óra tanítás és másodállás mellett nehezen várható el, hogy a pedagógus még önmagát is fejlessze.

E: Még ha el is mennének a pedagógusok egy továbbképzésre, akkor is kérdés, hogy beépülne-e ez a mindennapi oktatásba, vagy csak egy kipipált kredit lenne?

LT: 50% esélye van, hogy beépül. Van olyan osztályunk, amelyik tabletes, tehát tankönyv helyett tablettel tanulnak, ami egy előrelépés, mert a gyerekeknek nem kell cipelniük minden nap 15 kilót az iskolába, mindig ott van, elő lehet kapni. Ez azonban nem igénye minden tanárnak, nincs belső indíttatás egy ilyen váltásra. Ez akkor fog belülről elindulni, hogyha vagy megérzi valaki, hogy ennek így kell lennie, vagy kívülről kap ösztönzést. Éppen ezzel foglalkoztunk az ÉGIG legutolsó ülésén, és most szerdán is ugyanez lesz a témánk: hogyan lehet egy nagyon lassan mozduló szervezetet rávenni arra, hogy

belássa, a digitális technika az egyetlen út. Több külső előadót is meghívtunk már, például pszichológusokat, tehát nem feltétlenül informatikai szakembereket, akik az oktatáshoz egy kicsit más szempontból közelítenek, hogy bemutassák, mi az, ami manapság motiválja a gyerekeket.

E: Említette, hogy a tanárok között nagy különbségek vannak: a fiatalabb tanárok számára a digitális eszközök természetesebbek, míg vannak idősebbek, akiknek nagyon nehéz beleszokni ebbe az új világba. Van bármilyen feszültség a tanári karon belül ezzel kapcsolatosan?

LT: Ha van, az nem emiatt van. Nálunk nem az a jó tanár, aki használja az új technológiát, s az a rossz, aki nem. Ha egy kolléga 45 percen keresztül viszi az órát úgy, hogy a gyerekek érdeklődését fenntartja, és ezt akár egy hagyományos oktatási formában, a frontális módszerrel teszi, akkor az önmagában nem baj. Vegyíteni kell a különböző módszereket. Kell a változatosság. A következő héten például projekthét lesz. A projekthét keretében a gyerekek másfajta tanulási módszereket próbálnak ki, mint amihez hozzászoktak. Persze az sem mindegy, milyenek a diákok. Nálunk a diákok nagyon tehetségesek és motiváltak – ilyen közegben sokkal jobban működnek a hagyományos, jól bevált oktatási módszerek, amiben persze mindig van újítás is. Nem kell ahhoz IKT-eszköz, hogy differenciált oktatást végezzünk, hogy csoportmunkában, páros munkában vagy projektmunkában dolgozzunk. Azokban az iskolákban, ahol a tanulók kevésbé motiváltak, a hagyományos módszerekkel nem lehet látványos eredményeket elérni. Szaktanácsadóként voltam egy olyan mezőgazdasági szakképző intézetben, ahol az órán a forradalmakról volt szó, játékos teszt formájában. Ez ott remekül működött. A tanár mondta a gyerekeknek, hogy vegyék elő a telefonjukat, és úgy oldják meg a feladatot, a gyerekek lelkesen elő is vették, és végül megoldották a tesztet tíz percen belül.

E: A mindennapokban mennyire van tér, idő, lehetőség az új dolgok kipróbálására? Van valamilyen felvezető kísérleti fázis? Mennyire átgondoltak a reformok?

LT: Az a jó, ha az iskolának van egy olyan digitális stratégiája, ahol az egyes lépések egymással összhangban vannak. Mondok rá egy példát, hogy érthetőbb legyen: Nem mindegy, hogy milyen wifi hálózatunk lesz, mert, ha azt mondjuk, hogy mindenki használhatja wifin keresztül a netet, akár minden teremből mind a harminc gyerek netezhet, akkor ez egy nagy technikai háttérrel igényel. Ha ebbe belemegyünk, az a mi felelősségünk. Gondolni kell arra is, hogy mi van, ha érettségi időszak vagy versenyidőszak van, amikor nem volna szabad használni ezeket az eszközöket. Ilyenkor jó lenne az internethasználatot korlátozni, vagy elmehetünk addig a pontig is, mint nagyon sok iskola, hogy elveszük a gyerekektől az okostelefonokat, amikor belépnek az épületbe, majd visszaadjuk a nap végén. Mi valahol a kettő között vagyunk. Azt gondoljuk, hogy igenis fontos, hogy a gyerekek bizonyos napszakokban, helyzetekben tudják használni az okostelefonjukat, de vannak olyan időszakok, meg olyan terek, ahol ezt tiltjuk. Inteligens IKT-eszközhasználatot várunk el a diák részéről is. Ehhez egy kollektív döntés kell. Ha ez a döntés megvan, akkor ezt mindenki el is fogadja. Van itt is olyan kolléga, aki nem tudja használni szinte az e-naplót sem, de a többség látja, hogy ez az út vezet előre, szükség van a digitális eszközökre, és magáévá teszi azt a gondolkodást, ami mögötte van. Mert ehhez mindenképp szemléletváltás kell. Nem is az eszköz a lényeg, a szemléletmódot kell formálni, hogy rájövünk arra, nem kerülhetjük ki azt, ami a 21. században már mindenkinek teljesen természetes.

E: Ha már erről beszélünk, a szemléletváltásról, a fejlesztésekről: mennyire felülről vagy alulról jönnek az impulzusok?

LT: Én azt szeretném, ha alulról jönne: az lenne a normális. De néha ezt felülről kell valakinek összefognia, hogy ne legyenek „kitüremkedések”. Szoktak azért csetepaték lenni ebből. Az IKT-eszközhasználat kapcsán, például, abból lehet vita, hogy: Megvegyünk, ne vegyünk meg egy eszközt? Mire használjuk fel azt? Egy azonban biztos, az elmúlt 25 évben a világ olyan sokat változott, hogy ezzel már muszáj lépést tartanunk. Középiskolásként még azt sem tudtam, mi az a számítógép, most pedig, ha hazamegyek, beleesem egy laptopba, egy tabletbe és egy okostelefonba. Nem lehet a gyerekek torkán már letolni egy hagyományos értelemben vett irodalom vagy történelem órát.

E: A Szent István Gimnázium a ranglisták alapján nagyon jól jegyzett iskola. Mit gondol, mitől lesz eredményes manapság egy közoktatási intézmény?

LT: Az eredményességnek nagyon sok mutatója van. Ezeknek a statisztikáknak nem szoktam olyan nagyon hinni. Persze vannak megfogható, objektív statisztikai adatok, mint amiket pl. a HVG 100-as listájánál alkalmaznak: kompetenciamérések, érettségi eredmények, felvételi eredményesség stb. Ezek alapján általában azt látjuk, hogy a legtehetségesebb tanulók kihozzák magukból a legjobb eredményeket. De vannak olyan mutatók is, amelyeket nehéz mérni, és nem is igazán mérünk. Például, hogy milyen a diákok szociális érzékenysége, milyen az érzelmi intelligenciájuk, milyen az egyszerű, gyakorlatias tevékenységük. Ezekben már nem biztos, hogy annyira jók lennénk. A hozzáadott pedagógiai értékünk nagy, ami a pedagógusok teljesítményét mutatja. Ebben Budapesten elsők tudtunk lenni, az országban pedig tizedikek. Viszont az, hogy a gyerekek érzelmi intelligenciáját hogyan fejlesztjük, azt nem mérjük. Márpedig az értelmi, logikai intelligencia mellett ezt is valahogyan fejlesztjük. És ehhez kellenek az igazán jó pedagógusok. Mindezzel azt akartam mondani, hogy nagyon sok mérce van manapság, a legjobb eredményességi mutató pedig az, hogy valaki a nagybetűs életben hogyan állja majd meg a helyét, mennyire lesz kiegyensúlyozott felnőtt ember, mennyire lesz jó családapa, családanya, a gyerekeit hogyan neveli, mennyire lesz sikeres az életben. Erről általában van információnk. Minket érdekel a gyerek sorsa az egyetem után is. Ha visszajárnak, és ezekről mind beszámolnak, az nagyon jó dolog, főleg, ha úgy jönnek vissza hozzánk: ide szeretnék hozni majd a gyerekeket is. Számunkra az egyik legfontosabb mutató, hogy a nagypapa vagy a szülő hozza vissza hozzánk az unokáját vagy a gyerekeit.

E: A témánkhöz visszakanyarodva: az IKT-eszközök mennyire járulnak hozzá, Ön szerint, az iskolájuk eredményességéhez?

LT: Biztos, hogy hozzájárulnak, de nem ez a döntő. Nem akarok párhuzamot vonni a nyelvtanulás és e között, de azért lehetne. A nyelvre mint eszközre szükség van. Attól, hogy az embernek két nyelvvizsgálója van, még nem biztos, hogy érzelmi és értelmi intelligenciáját tekintve is ott van a legnagyobbak között. Ha valakinek nagyon magas a digitális kompetenciája, attól még lehet egy zombi. Lehet egy monitorra meredő ember, akinek nincsenek társas kapcsolatai, nem érti meg magát már a saját testvérével vagy a szüleivel sem. Tévedés, ha azt gondoljuk, hogy az IKT-eszközök és a digitális kompetencia egyértelműen csak jó irányba vezethetnek minket. Most fog felnőni az a generáció, akik már ebbe a digitális világba születtek bele, lassan kikerülnek a nagybetűs életbe, akik nem tudom, milyen szociális lények lesznek. Látom a saját családomon belül is (mostantól

csak ebből merek kiindulni), hogy sokkal zártabbak, sokkal nehezebben oldódnak fel, találnak maguknak barátot, párt. Sérülékenyebbek, mert a gép nem „válaszol”, nem képes társas lényvé nevelni.

E: Ön szerint mennyi állami támogatást kellene az IKT-ra fordítani?

LT: Én jobban örülnék, ha a pedagógusokat fejlesztenék, ha a pedagógusokba raknák bele a pénzt. Ha az a pénz a pedagógusok bérére fordítódna, a pedagógusi kereset kiegészítéséhez kapcsolódna, ha a képzésüket támogatnák, tehát ha a tanárt személyiségében fejlesztenék, annak jobban örülnék néha. Persze szükség van eszközökre is, de a kütyü az marad kütyü, s ahogy azt sok helyütt látjuk: HEFOP meg TÁMOP pályázatokból hozzájutnak mindenféle interaktív táblához, de mögötte nincs vakolat a falon, és szinte csak a tábla tartja az épületet. Előrelépés az emberi erőforrás fejlesztése nélkül nem megy.

E: Egyre több olyan autonóm tanulástámogató eszköz, pl. applikáció jelenik meg a piacon, amiről a legtöbben azt gondolják, meg fogja változtatni a tanárok szerepét, s ők egyre inkább csak a tanulás szervezőivé fognak válni. Mit gondol erről a változtatásról? Foglalkoztatja Önt vagy az itt dolgozó pedagógusokat ez a kérdés?

LT: Annyiban változni fog ez a világ, hogy én tanárként, ha tudom, hogy ilyen meg olyan applikációk léteznek, nem hagyhatom figyelmen kívül, valahogy be kell építenem az oktatásba. De azt gondolom, hogy továbbra is szükség van tanár személyiségekre, egyéniségekre, akiknek kell rendelkezniük digitális kompetenciákkal, de mint vezetőket nem lehet őket pótolni.

E: Tehát a közoktatás keretein belül nem tudná elképzelni, hogy a tanár egy számítógépen keresztül irányítsa a tanulási folyamatot, és a tanulók okostelefonokon, tableteken keresztül érintkezzenek a tanárral, aki személyesen nincs jelen?

LT: Egyszer-kétszer el tudom képzelni, de tartósan nem. Szükség van egy olyan domináns egyénre, aki a tanulást irányítja. Kell valamilyen korlát, és jó, ha a gyerek tudja, mik ezek a korlátok, mik ezek a határok; azon belül persze megadhatja a tanár a mozgásteret is, amit a tanuló ki is használhat.

E: Az utolsó kérdésem az lenne, hogy véleménye szerint, milyen változásokat hozhat ez a digitális forradalom az elkövetkezendő tíz–húsz évben?

LT: Én évek óta arra várok, hogy eltűnjenek a tankönyvek. A tankönyveket digitális tananyaggal, digitális eszközökkel lehetne helyettesíteni. Gondoljunk abba bele, mennyi tehertől szabadítanánk meg a szegény gyerekeket, nem lenne abból sem gond, hogy elhagyja vagy otthon felejt a könyvét a gyerek, nem lenne gond a könyvek beszerzése, megvásárlása. A digitális tananyagfejlesztést lehetne továbbvinni, s abban nagy szabadságot adni az iskoláknak, hogy ezek közül válasszanak. Ez mindenképpen nagy előrelépés lenne. Persze ez újabb problémákat vet fel: meg tudja-e venni a szülő a tabletet, ki veszi meg a tananyagot, mennyire tiszta az iskolák szoftverhasználata, ha a tablet tönkremegy, ki tudja-e cserélni azonnal, és még folytathatnám. Az sem mindegy, milyen méretű a tablet, milyen a klaviatúrája, és hogy a tanár mennyire felkészült egy digitális tananyag használatára. De hogy ilyen irányba fogunk elmozdulni, abban biztos vagyok. Ezért a legerősebb jóslatom, hogy a tankönyvpiac egy drasztikus átalakuláson fog keresztül-menni, és az oktatást ezek az eszközök fogják meghatározni. Ennek sok-sok előnye lehet

a pedagógusokra nézve is: kevesebb helyet foglalnak el a tananyagok, költséghatékonyabb a beszerzésük, a tanárok maguk könnyebben tudják ezeket továbbfejleszteni, jobban a maguk képére tudják formálni. Azt tesznek bele, amit szeretnének, úgy módosítják, úgy alakítják át, ahogy az adott célnak megfelel. Szerintem ez pár év alatt kivitelezhető, de természetesen ehhez az államnak is egy nagyfokú elkötelezettséget kell tanúsítania.

E: Köszönjük szépen a beszélgetést!

*Az interjút Lajtai Ádám készítette.
E-mail: adamlajtai12@gmail.com*